

Outras voces

REVISTA **G**ALEGA PARA A **S**SOLIDARIEDADE. maio 94. nº 4

P.V.P. 250 ptas

Chiapas.- Quen ten que pedir perdón e quen pode otorgá-lo? O presidente da República? Os secretários de estado? Os senadores? **Os maus tempos de Timor Leste.-** Falei con un homem que presenciou a forma como todos os habitantes de una aldea foram ceifados a tiro **A desesperación dun povo: Kurdistán.-** o 24 de marzo pasado cinco persoas kurdas residentes en Alemaña prendian-se lume a si mesmas, mentres miles **Irmaos de sangue en Ruanda.-** Case un millón de persoas morreron en cada país desde a independéncia **ONG e 0,7%.-** As recentes folgas de fame, efectuadas no Estado español, para exixir do vogerno **Centroamérica.-** A crise de identidade que sofre a Frente Sandinista fixo-se novamente **As institucións de Bretton Woods.-** Desde entón, co advenimento das institucións de Bretton Woods, agudizan-se, desatando todo tipo de desequilibrios, que levan á humanidade

A DESESPERACIÓN

Vítima dun bombardeo químico.

DUN POVO

Alberte Pagán

O 24 de marzo pasado cinco persoas kurdas residentes en Alemaña prendían-se lume a si mesmas, mentres miles de compatriotas seus cortaban o tráfico nas estradas xermánicas. Duas de estas persoas, mulleres, morrerían pouco despois.

Estas mobilizacións kurdas, simultáneas en varios puntos do país, respondían á prohibición do Partido dos Traballadores do Kurdistan (PKK) por parte do goberno alemán, ao tempo que instaban a Alemaña a cortar o envío de armas a Turquía, utilizadas para masacrar o povo kurdo. A ilegalización do PKK, clandestino xa en Turquía, é o fruto da visita a Alemaña, o ano pasado, da primeira ministra turca, Tansu Çiller [pronunciado *Chiler*]. A policía respondeu con violencia ás manifestacións, e o goberno decidiu a expulsión do país de varios manifestantes.

Uns días antes, o 4 de marzo, seis deputados do Partido da Democracia (DEP), o único que contempla a situación do Kurdistan na súa axenda, eran detidos e acusados de «fomentar o separatismo e atentar contra a integridade do Estado», delito

castigado en Turquía coa pena de morte. O goberno de Tansu Çiller leva xa tempo intentando ilegalizar o DEP, e as agresións ás organizacións e á poboación kurdas aumenta día a día: o xornal kurdo *Ozgur Gundem*, editado en Istambul, xa foi prohibido [como predicíamos no número anterior de *OUTRASVOZES*], e unhas 1.200 aldeas do Kurdistan foron incendiadas polas tropas turcas nos últimos tres anos, segundo Naif Günes, deputado do DEP que pasou por Madrid o pasado abril. Perto de millón e medio de persoas viron-se forzadas a desprazar-se a zonas seguras. No propio Kurdistan os ataques do exército son continuos, ao tempo que nestes últimos meses a aviación fai frecuentes incursións no Kurdistan iraquiano para bombardear os campamentos que nesa zona ten o PKK, causando decenas de mortos diários.

A continua presión goberamental sobre o DEP, e as ameazas directas do exército contra os seus candidatos, levaron a este partido a retirarse das eleccións municipais celebradas o pasado marzo, avogando por unha abstención que rondaría finalmente o 50%. Isto provocou a vitoria, con só o 20% dos votos, do Partido do Ben-estar, islamista.

Ante esta situación, os atentados (non reivindicados polo PKK) no Gran Bazar de Istambul, nos que morreron unha española e algun tunecino, non deberían sorprenden a ninguén, sobre todo despois de tantos anos de campaña kurda para que os turistas non visiten Turquía. As bombas, de moi pouca potencia, estaban deseñadas, obviamente, mais para chamar a atención sobre a situación kurda que para matar: o Gran Bazar é o sitio ideal para provocar unha masacre de miles de mortos cun artefacto de mais potencia. Un povo que está disposto a sacrificarse para que o mundo deixe de ignoralo (vexan-se as auto-implosións en Alemaña) merece un pouco mais de comprensión e un pouco menos de condena ante os atentados de Istambul. O triste, e o irónico, é que só coa morte dalgun turista occidental conseguen a atención que reclaman desde hai tantos anos. ■

Ler Facer

IN THE NAME OF THE FATHER (*Jim Sheridan, Eire, 1993*)

No nome do pai é a dramatización do tristemente famoso caso dos *catro de Guilford*: catro persoas irlandesas foron detidas, torturadas e «convictas» da colocación dunha bomba, en 1974, nunha taberna da localidade británica de Guilford, frecuentada por soldados británicos. Despois de pasaren 14 anos no cárcere, e dunha potente campaña pública exixindo a súa liberación, unha avogada demostra a súa inocéncia. A xustiza (o goberno) británica era consciente desde un primeiro momento da súa non culpabilidade, o que non impediu que o proceso continuase. Non foi un caso illado, senón un mais dos moitos nos que a xustiza inglesa pretendeu aplacar os soliviantados ánimos anti-irlandeses dos ingleses, en vez de molestar-se en sacar a luz a verdade. A película de Sheridan centra-se en Gerry Conlon, un dos *catro*, que, ao igual que o seu compañeiro Paul Hill, publicou posteriormente un libro narrando as súas experiencias no cárcere. Mas, como en moitos casos do chamado cinema político, a crítica política dilúe-se no drama persoal, e a película deixa de narrar os acontecementos descritos para ser o reflexo dunha particular relación persoal entre pai e fillo. E o mais curioso de todo é que, mentres vemos a ambos compartir celda no espazo ficticio da película, somos conscientes de que na realidade nen sequer chegaron a compartir instituición penal. E a falsificación de datos nunha obra destas características (pois precisamente os *catro* foron condenados debido a unha falsificación das probas) resulta cando menos perigosa. A imaxe que dá do IRA en Belfast nas primeiras cenas é totalmente irreal, por non falar xa da risível presentación do espírito hippie de Londres. A historia (sobre todo aquela que aínda ten repercusión no presente) merece un pouco mais de respecto. **AP**

CINEMA

SCHINDLER'S LIST (*Steven Spielberg, EUA, 1993*)

Mentres os xitanos europeos aínda andan a pedir unha indemnización do goberno alemán pola masacre de 600.000 deles nos campos de concentración alemáns, o Estado israeli recibe cuantiosas somas nese concepto. Non é de estrañar entón que, despois da campaña publicitaria mais potente e duradeira de Europa sobre a situación dos xudeus neste anaco de continente, que deu como resultado a criazón do Estado de Israel, salga agora á luz a vida exemplar dun *bon alemán*. Como no caso de *In The Name of the Father*, a falsificación histórica deslucé o que podía ter sido unha moi interesante película. Mentres a primeira metade da obra é brillante (cun Schindler humano, demasiado humano, cuxo único mérito era aproveitar-se da mao de obra xudia, mais barata), a segunda parte cai no sentimentalismo e moralidade maniquea típicos de Spielberg. O bon nazi (houvo «bons nazis»?) sai redimido da aventura, mentres o único culpábel aparente do exterminio de cerca de 40 millóns de persoas (incluíndo 6 millóns de xudeus), o depravado director do campo de concentración que, cousa inaudita, atreve-se a urinar diante da cámara, aparece debidamente axustizado, berrando, iso si, *Heil Hitler*. Deste xeito, os bons van á terra prometida (lea-se Palestina), os maus desaparecen, e todos tan amigos. En término medio aparece o soldado ruso, a cuxo exército se lle recoñece a liberación de Polónia, o que xa é algo; soldado ruso mal encarado que participa nun dos diálogos mais absurdos da historia do cinema: ante os xudeus famentos que preguntan sobre o seu futuro, contesta: «Non vaiades cara o este: ali ódian-vos. Ao oeste tampouco vos aconsellaria ir.» «Mas temos fame», din os prisioneiros, «aonde podemos ir?» E o ruso contesta rotundamente: «Hai un povo ala ao sur...» E os prisioneiros marchan cara Palestina cantando un hino sionista. Patético. **AP**

A historia merece un pouco mais de respecto

GERONIMO (Walter Hill, EUA, 1994)

Go khlä yeh, batizado polos mexicanos como Gerónimo, escriveu unha autobiografía na que relata principalmente as súas numerosas batallas contra os mexicanos, primeiro, e contra o exército dos EUA despois. El foi o último guerreiro, que renegaba das negociacións que significaban (e significaron) a perda das súas terras. A película mitifica esta figura, coidando-se moito de non mencionar o triste final do heroi, convertido en pelele do goberno ianque. É unha pena que a historia estexa narrada desde o punto de vista dos *rostos pálidos*: é case inevitável a adopción dun tono paternalista, que trai consigo, non podía

faltar, a xustificación das masacres contra os americanos nativos. Gerónimo é nobre, a súa palabra é de fiar, é valente. Mas ten o defecto de non aceptar as moitas e xenerosas ofertas de negociación do papá Sam. Comenta-se de pasada a situación dos apaches chiricahua, as masacres que sufriron (sobre todo por parte dos mexicanos, que son mais crueis que nós), mas as únicas matanzas (bastante gratuítas, por certo) que se ven na pantalla, e que a audiencia lembrará, son as cometidas polo propio Gerónimo. E o comentario do bon soldado ianque non se deixa esperar: «por que tiñan que matálos para roubar-lles só os cabalos?» E logo queren vender-nos o produto como «pro-apache». Señores, un pouco de seriedade. A.P.

Ler Facer

L I V R O S

BALÚN CANÁN (Rosario Castellanos, Fondo de Cultura Económica, México, 1957). **OFICIO DE TINIEBLAS** (Rosario Castellanos, Joaquín Mortiz, México, 1962).

Rosario Castellanos (1925-1974), chiapaneca de adopción, escritora de poesía, novelas e ensaios, morreu sendo embaixadora de México en Israel. *Balún Canán* («Nove estrelas») é a súa primeira novela, despois de moitos anos dedicada á poesía. Nela reflicte, desde o punto de vista dunha nena ladina (que, como nena e como muller, percebe mellor as inxustizas), a loita pola supervivencia dos índios chiapanecos, a súa dignidade, o mantemento da súa forma de vida que agachan celosamente do advenedizo ladino. Ten lugar durante as reformas de territorio baixo Lázaro Cárdenas, e está escrita en onda mitolóxica en sintonía coa tradición oral dos subalternos culturais. A nena adquire unha visión da poboación chiapaneca sobre todo através doutra muller, unha indíxena empregada como ama de cria. A súa lectura é un bon exercicio de memoria historia: a situación de entón predice as acontecementos mais recentes.

Oficio de tinieblas é unha novela moito mais ampla, que retoma o tema chiapaneco, e na que se entrecruzan diferentes historias e acontecementos, dos que quizá destaque o arrepiante exemplo de sincretismo relixioso: os campesiños, evanxelizados, crucifican a unha persoa como recriazón e celebración do mito cristián. O título da novela dá-nos xa unha pista sobre a atmosfera do libro, sempre tendo como fondo a tensión entre índios e ladinos. Ambas novelas recoméndan-se ler tendo ao carón o texto *De que nos van perdoar* do EZLN (neste número de *OUTRASVOZES*).